

WEIGL

RUDOLF

Biolog-bakteriolog, twórca pierwszej na świecie skutecznej szczepionki na tyfus. Jako Polak – pochodzenia austriackiego – do końca zachował on swoją polską tożsamość, jednocześnie wykazując odwagę w ratowaniu innych.

Urodzony 2 września 1883 r. w Przerowie (na Morawach), Rudolf Stefan Jan Weigl od młodości otaczał się polską kulturą i tradycją.

Po przedwczesnej śmierci ojca wychowanie Rudolfa spoczęło na brakach matki Katarzyny i ojczyma Józef Trojnara – profesora gimnazjów w Jaśle i Stryju. Po uzyskaniu matury w 1903 r. przyszły naukowiec podjął studia przyrodnicze na Uniwersytecie Lwowskim, gdzie uzyskał stopień doktora, a następnie habilitację z zoologii, anatomii porównawczej i histologii, po czym zajął się m.in. problematyką transplantacji i budowy komórek.

Nauka, nauka, nauka

Lata I wojny światowej nie zahamowały dalszych badań Weigla – wręcz przeciwnie. Powołany do wojska, jako parazytolog (specjalista ds. chorób bakteriologicznych) zajął się on trapiącym żołnierzy dudem plamistym (tyfusem), opracowując innowacyjną metodę wykorzystywania zakażonych wszy w pracach laboratoryjnych. Dalszy rozwój prac w okresie międzywojennym przyniósł Weiglowi krajową i międzynarodową renomę, a opracowana przez niego szczepionka pozwoliła walczyć z tyfusem m.in. w Abisynii i... w Chinach!

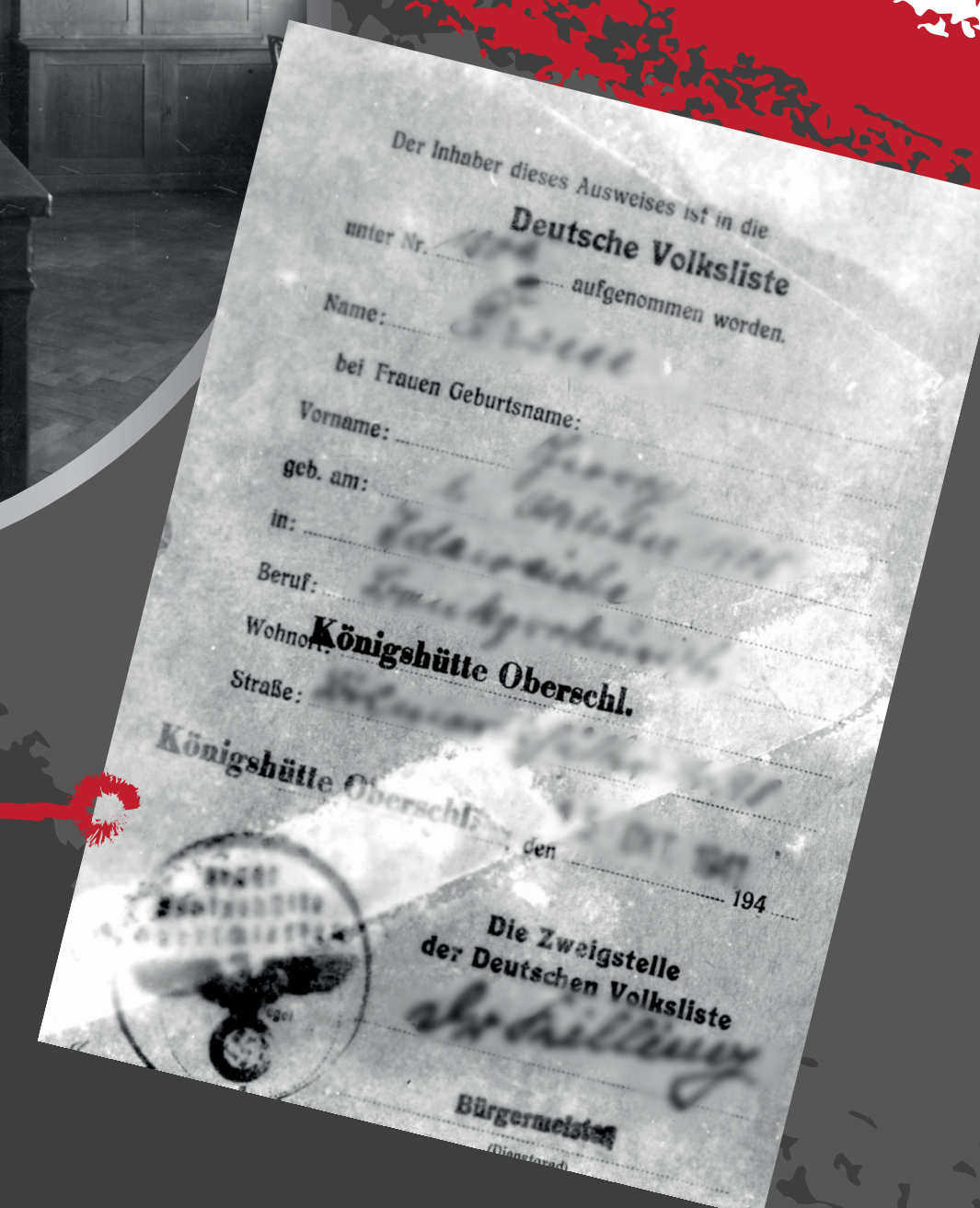
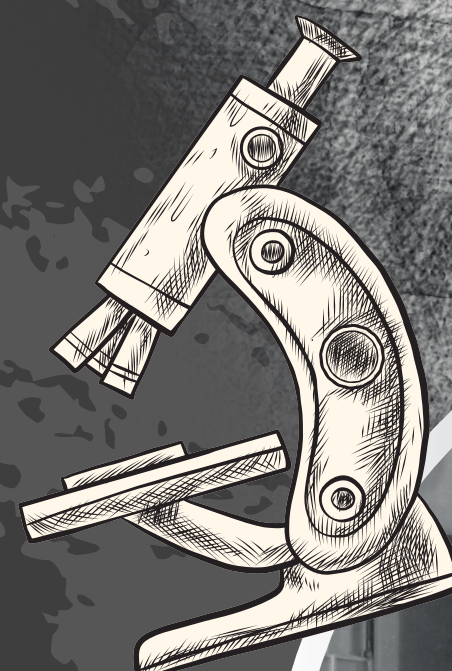
Formą pomocy – i ratunku! – było umieszczenie przez Rudolfa Weigla zagrożonych osób wśród „karmicieli wszy”.

Pomysłowość polskiego naukowca pozwalała „wolontariuszom”, którzy hodowali na swoim ciele wykorzystywane w laboratoriach wszy, uniknąć niemieckich represji – nierzadko śmierci. Z szansy tej skorzystali członkowie konspiracji, a także przedstawiciele polskiej nauki i kultury, wśród których znajdowały się osoby pochodzenia żydowskiego (m.in. biolog Ludwik Fleck). Jednocześnie dzięki współpracy z zespołem prof. Weigla szczepionki na tyfus w tajemnicy dostarczano na teren lwowskiego i warszawskiego getta.

Rudolf Weigl przeżył wojnę i kontynuował swoje badania. Władze komunistyczne zablokowały jego kandydaturę do Nagrody Nobla. Zmarł w 1957 r. w Zakopanem.

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Delegatura w Olsztynie

Konsekwentny i niezłomny

Po zajęciu Lwowa przez Armię Czerwoną we wrześniu 1939 r. prof. Weiglowi pozwolono kontynuować pracę. Sowietom – podobnie jak później Niemcom – potrzebowali jego wiedzy oraz doświadczenia w zwalczaniu duma plamistego. On natomiast potrafił wykorzystać zaistniałe warunki nie tylko w celu pomocy chorym i narażonym na tyfus, ale również jako ochronę przed represjami dla innych naukowców, bazując na przyznanej mu swobodzie w doborze personelu. Mimo nacisków ze strony okupantów był nieugięty i bronił swoich wartości. W odpowiedzi na propozycję podpisania przez niego niemieckiej listy narodowościowej miał stwierdzić dosadnie: „Człowiek raz na całe życie wybiera sobie narodowość. Ja już wybrałem”.

Za działalność i poświęcenie na rzecz ratowania Żydów, w 2003 r. Instytut Yad Vashem uhonorował pośmiertnie prof. Weigla tytułem Sprawiedliwego wśród Narodów Świata.

Zdjęcia: NAC, Domena Publiczna